

Wereld van verschil bij tijdgenoten Sweelinck en Gesualdo

KLASSIEK Gesualdo Consort, m.m.v. Menno van Delft (klavecimbel). Werken van Sweelinck, Gesualdo en De Macque. Gehoord 3/2, Muziekgebouw aan 't IJ.

★★★★☆

Behalve op de componist aan wie het zijn naam ontleent, richt het Gesualdo Consort zich op Jan Pieterszoon Sweelinck. De Italiaan en de Deventenaar die zijn hele werkzame leven organist was van de Amsterdamse Oude Kerk scheelden slechts vier jaar, maar hun muzikale wereld en temperament lagen ver uiteen.

Gesualdo (1566) was een Napolitaanse prins die zijn overspelige vrouw en haar amant vermoordde en daar nooit voor werd bestraft. Gesualdo, ook zonder de moord door duistere zielenroerselen geteisterd, werd er na die gebeurtenis niet vrolijker op en stierf uiteindelijk als een niet geheel sporende kluizenaar. De muziek die hij aan het einde van zijn leven componeerde rijmt daarmee. Het is decadent, heftig chromatisch en staat geheel buiten de muzikale werkelijkheid die hem omgaf. Gesualdo zette in zijn madrigalen – overigens net als zijn Italiaanse tijd-

genoten – extreem romantische liefdespoëzie op muziek, die in de vermenging van doodsdrijf en erotisch geladen verlangen Wagneriaanse hoogten bereikt. Dat doet Gesualdo's muziek op een veel minder gecontroleerde manier dan die van Wagner. Samenklanken schuiven als in het lijf omdraaiende harten alle kanten op en de stemvoering gaat elke kant op, behalve de gebruikelijke.

Het Gesualdo Consort beheerst dat idioom superieur. Niets wordt vet aangezet, maar dat neutraliseert de chromatische krankzinnigheid allerm minst. Het is een weeïg zoete muzikale wereld waarin de bittere amandelgeur van een dodelijke cyaankalcocktail voortdurend meeklinkt. Fascinerend, maar toch ook erg getrukeerd, helemaal in de als een kluwen zeeslangen in de knoop rakende *Canzon franscese* die klavecijnist Menno van Delft met gevoel voor de idiotie van het stuk toelichtte en speelde.

Sweelinck (1562) is een onbeschreven blad vergeleken met Gesualdo. Maar het vakmanschap en de niet op al die heftige expressie gerichte pure muzikale fantasie van de oudste Nederlandse meestercomponist kwamen in dit goed bedachte programma

sterk uit de verf. Het chanson *Susanne un jour* is een wonder van subtiliteit, met één ontroerende langzame sopraanmelodie waaronder een trefzeker gesponnen weefsel van daarvan afgeleide, snellere tegenstemmen voorbijglijdt. En ook dat bracht het Gesualdo Consort prachtig over het voetlicht.

ROELAND HAZENDONK

Gesualdo's muziek bereikt Wagneriaanse hoogten van verlangen

